

ריבונה של תורה

כתובת המערכת: מודיעין עילית, חסילת יוסף 3/10. טל' 08-9744220 © דוא"ל לתגובות ורשימת תפוצה: rg5740@gmail.com

שריון של צדקה

בספר 'מאמרי הצדקה' לרבי אהרן ראטה זצ"ל בעל ה'שומר אמונים' (עמ' כ"ב-כ"א) כתב ארבעה דברי מוסר נשגבים במעלת הצדקה, ובפרט בשבחם של גבאי הצדקה המזכים את הרבים במצוה זו ומוסרים נפשם על כך: **א. מי שמקבץ צדקה לצרכי עניים וסופג בזיונות ובושות והלבנת פנים, נחשב לו הדבר כאילו נהרג על קידוש השם. ב. זכות הצדקה חשובה כל כך עד שמי שמקבץ צדקה לנוקקים, שוקלים ומונים בשמים את העפר שדרך עליו בדרכו, ומקבל כנגדו שכר רב. ג. ההולך לקבץ צדקה מתכפר לו עוון ד' מיתות בית דין. ד. עוד הביא בשם רבי שמשון מאוסטרופולי, שזכות הצדקה גדולה כל כך עד שהפותח את ידו ליתן צדקה אף שעדיין לא נתנה בפועל נפתחים לו מיד עולמות ואוצרות טמירים בשמים כמנין "פתוח תפתח".**

אין ביכולתנו לשער ולתאר את השפע הרב המושפע עלינו כאשר פותחים אנו את ידנו לצדקה. וכבר כתב **תלמידו של האר"י ז"ל בספר שפתי כהן** (דברים טו, ח) שאדם שנותן צדקה לעני קונה לעצמו על ידי זה מקום באילנא דחיי. ופירש שזהו שנאמר "תפתח את ידך", כי "יד" היינו 'מקום' [כמו שנאמר (דברים כג, יג) "ויד תהיה לך מחוץ למחנה" ופירש רש"י שהוא מלשון אתר ומקום], וכאשר האדם פותח את ידו לצדקה באותו הרגע נפתח לו אתר ומקום מיוחד בעולמות העליונים ובו צפון לו שכר רב.

ויש להוסיף שעל האדם לזכור תמיד כי אם הוא רוצה שיתקיים בו "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", עליו לפתוח את ידיו שלו מתחילה לעני ולרש, וכנגד זה יפתח לו ה' את ידו הרחבה וימלא משאלות לבו לטובה. וכמו שנאמר "ה' צלך על יד ימינך", שהקב"ה מתנהג עם האדם כמו צל, וכטיב המעשים שיעשה האדם כך ישפיעו עליו ברכה ממרומים. ואמנם רבים מכוונים באמירת פסוק זה על ענין הפרנסה, אך בד בבד יש להם ליתן אל ליבם לפתוח את ידיהם בפועל במתת יד לעני, ובזה יזכו לשפע ברכה והצלחה.

"במה תרום קרן ישראל? בכי תשא"

בדרך זו יתבאר הפסוק המופיע בתחילת פרשתנו- **"כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם"**. כי הנה דרשו חז"ל **במסכת בבא בתרא** (י, ב) "אמר רבי אבהו, אמר משה לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, במה תרום קרן ישראל? אמר לו **בכי תשא**", ופירש רש"י "אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם **כופר לצדקה**". וכן דרשו **בפסיקתא זוטרתא** (שמות פ"ל) "אמר לו הקב"ה למשה במה תרום קרנן של ישראל, בכי

תשא, שנאמר (משלי יד, לד) "צדקה תרוםם גוי", ואין גוי אלא ישראל, שנאמר "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ".

ולכאורה קשה שהרי הפסוק "ונתנו איש כופר נפשו" אינו עוסק במצות צדקה אלא במצות מחצית השקל, וכפי שנאמר "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל". וביאר **רבי צדוק הכהן מלובלין ב'פרי צדיק'** (פרי שקלים), שכוונת חז"ל היא שבזמן הזה שחרב הבית ובטלו הקרבנות עומדת מצות הצדקה לישראל במקום מצות מחצית השקל.

אלא שיש להבין מה הקשר בין מצות צדקה למצות מחצית השקל, שהרי זו האחרונה נועדה לקרבנות ורעותה נועדה לעניים. ונראה לבאר בזה על פי דברי **הפרדס יוסף** (פסי יב), כי הנה תכלית מצות מחצית השקל היא לכפר על מעשה העגל [ע"פ ירושלמי שקלים פ"ב ה"ג]. ואמנם עיקר הכפרה היתה צריך להיות מלכתחילה על ידי מצות הצדקה, אלא שבמדבר לא היו עניים הנוקקים לחם, שהרי לכל אחד מישראל היה כסף וזהב, ומה גם שהיה יורד מן לכל אחד ואחד ולכן נצטוו ישראל על מצוה מיוחדת של מחצית השקל [נבפסי טו' הוסיף, שמה שנאמר "והדל לא ימעיט" היינו שלא כולם היו עשירים במידה שווה, וביחס לעשירים הגדולים היו העשירים הבינוניים נקראים דלים]. ובזמן הזה שנחרב הבית ואין אפשרות לקיים מצוה זו, מתכפר מעשה העגל בצדקה.

וכבר כתב **האמרי אמת** (פרי חקת) שכל הצרות שבגלות הבאים על כל אחד ואחד מישראל הם כדי לטהר ולזכך אותו מטומאת חטא העגל שהרעה לישראל לדורות. ואם כן זהו שאמרו "במה תרום קרנם של ישראל? בכי תשא", שמצות הצדקה היא כופר נפש לישראל בהיותה תיקון לחטא העגל, ועל ידה יזכו ישראל לנשיאת ראש ולרוממות קרן.

וכתב **בעל הטורים** (פסי יב) שדבר זה רמוז בסמיכות הפסוקים, כי בסוף פרשת תצוה נאמר "וכיפר אהרן על קרנותיו", וכאן נאמר "כי תשא", ללמדך שרוממות קרנם של ישראל תלויה בנתינת הצדקה שנצטוו עליה בכי תשא.

המצוה היחידה שאפשר לקיימה בשלימות היא

מצות הצדקה

צא ולמד מדברי הגר"ש וואזנר שליט"א **בהקדמה ל'שבט הלוי'** (ח"ה) שהמצוה היחידה שאפשר לקיימה בשלימות היא מצות הצדקה, כיון שבכל מצוה יתכן חסרון באחד מפרטי המצוה או שאינו עושה לשמה וכיוצ"ב, אך במצות הצדקה הגם שעשאה שלא לשמה מ"מ כיון שהחייא את העני וסייע בעדו קיים המצוה.

והוסיף בזו הלשון- "וזה היה הטעם של צדיקי עולם גאונים וקדושים בתורה ועבודה שאמרו על עצמם שאינם יודעים אם יזכו לעולם הבא בזכות עבודתם ותורתם, אבל אמרו שבעבור החסד והצדקה שלהם הם מקווים שיזכו לכך, כי החסד והצדקה וההטבה שבין אדם לחבירו יתכן שיהיו בשלמות".

וביאר, שזהו שנאמר (ישעיהו פס"ג) "אני מְדַבֵּר בצדקה רב להושיע" כי המצוה שבזכותה תבוא הגאולה היא מצות הצדקה, כי למעשה היא המצוה היחידה שאפשר לקיים בעוה"ז בשלמות.

וכן דרשו חז"ל (ילקו"ש ישעיהו שם) "אמר הקב"ה, באיזה זכות אני גואלם? בשביל הצדקה שהיו עושים אלו עם אלו, שאלמלא הצדקה לא נתקיימו שמים וארץ, זהו שנאמר אני מדבר בצדקה רב להושיע".

אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס

וכן כתב **הבית הלוי** (שמות פ"ז), שהמצוה היחידה שיש באפשרותנו לקיימה בשלמות כיום בהיותנו בגלות היא מצות צדקה, ואדרבה שמצוה זו מצויה לנו יותר מבעבר מחמת ריבוי העניים וקושי הפרנסה. והטעם לכך הוא מפני שהקב"ה רוצה לגאול אותנו ולכך נתן לנו את מצות הצדקה כדי שעל ידה ניגאל, וכמו שנאמר (ישעיהו א) "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". וכפי שרואים אנו שיש עניים ונוקקים רבים, ובכל יום ויום עוד ועוד פושטים ידם לצדקה, וממילא האפשרות לקיים את מצות הצדקה מצויה יותר מבעבר, וזאת כדי שתרבה מידת הצדקה ובזכותה תבוא הגאולה.

וזהו שדרשו **במסכת סנהדרין** (צ"א, א) "אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס", דהיינו שיהיו רבים שלא תהא הפרוטה מצויה בכיסם, ועל ידי זה יזכו נדיבי לב לעשות עימם צדקה וחסד, ויבוא בן דוד בזכות צדקה זו.

וכן פירש **הפרדס יוסף** (ויקרא כה, כד-כה) את סמיכות הפסוקים "גאולה תתנו לארץ" ו"כי ימוך אחיך", דהיינו שהגאולה תינתן ותבוא לישראל בשעה ש"ימוך אחיך" ויהיו עניים רבים. והוסיף שכתוב בספרים, שהשטן מקטרג על ישראל שאינם ראויים לגאולה, שהרי "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", וטוען שכיון שהגאולה תלויה בצדקה ואין ישראל עושים צדקה כראוי אם כן אינם ראויים לכך.

ולפי זה נראה לבאר מה שאמרו (בי"ב, י, א) "**גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה**", שנאמר (ישעיהו פנ"ז) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו

צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות", כי נתנית צדקה משתיקה את קטרוגי השטן המונע את הגאולה בטענותיו.

מה עדיף לאדם לתרום לבניית בית כנסת

מפואר או להחזיק לומדי תורה?

והנה ידוע שדוד המלך אסף כסף וזהב רב לבנין בית המקדש. ולמרות כן לא השתמשו לבסוף **במאומה** מכל מה שאסף, וכמו שנאמר בספר מלכים (א' פ"ז פס' נא) "וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית ה', ויבא שלמה את קדשי דוד אביו את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באוצרות בית ה'".

ובטעם הדבר דרשו חז"ל (ילקו"ש מלכים א רמז קפ"ו) "יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי וכו'. שהיה רעב בימי דוד שלש שנים, וכמה אוצרות היו לו לדוד של כסף וזהב שאסף לבית המקדש, והיה צריך להוציאן ולהחיות בהן את הנפשות ולא עשה כן. אמר לו הקב"ה בני מתים ברעב ואתה צובר ממון לבנות בו בנין, חייך אין שלמה נצרך מהם כלום".

ובדרושי הצ"ח (א"צ דרוש י"ז) כתב, שמכך למדנו שראוי יותר לאדם ליתן מכספו לעניים ולנצרכים מאשר להקים בנייני פאר והדר, ויש להעדיף תמיד לבנות בתי כנסיות ומדרשות צנועים ולהשתמש ביתרת הכסף לצדקה לעניים ובפרט ללומדי תורה.

הצדקה- שריון ומגן לאדם מכל צרה וגזירה

כל אדם באשר הוא מחפש הגנה ומחסה מפני מאורעות החיים ופגעי הזמן. ולפעמים מתוחים על האדם דינים קשים וגזירות והוא אינו יודע מזור לנפשו ומבקש דבר שיגן בעדו ויאיר לו את הדרך. אדם זה צריך לשים לנגד עיניו את דברי הנביא ישעיה (נט, י"ז) "וילבש צדקה כשריון", וכדברי **רבינו אלעזר מגרמיזא-הרוקח** בספר 'סודי רזי' (ח"א אות כ) "**כמו שריון שלא תחתכנו חרב חדה, כך הצדקה מגינה מחרב מלאך המות ומברזל האויבים, שנאמר וצדקה תציל ממות**". ללמדנו, שככל שירבה האדם בצדקה ובנתינה לזולת ויפתח ידו לכל דל ושואל, יזכה לשריון רוחני שיגן ויציל אותו מכל רע, ובזכותו יתבטלו מעליו כל גזירות קשות ורעות, "והיה מעשה הצדקה שלום".

העלון מוקדש לע"ג

ליזת בת פרנקה ע"ה אוחיון ברשה בת סביחה ע"ה יהונתן אליהו בן זוהרה ז"ל אטיאס אדיוזי בת מזל ע"ה שמלוב חיים בן שמואל ז"ל לביא יעקב בן ר'ליה ז"ל מרום שלמה בן ירמיהו ז"ל ורשבסקי אליהו חיים בן אסתר ז"ל אלול שמעה בת עפיה ע"ה גמליאל ת.נ.צ.ב.ה.

העלון מוקדש לע"ג

אברהם בן לאה ליסה ז"ל פוגל לילי בת זאיה ע"ה הוד רבקה בת שרה ע"ה עם שלם שלום בן יחיא ויהודית ז"ל שלומי ברכה בת אהרון ע"ה סעיד מיכאל בן יוכבד אביגיל ז"ל חנוך יהודה בן יצחק ז"ל שמעוני רחמים בן יעקב ז"ל אמנו הרב ישי בן סעדיה זצ"ל שרעבי ת.נ.צ.ב.ה.

העלון מוקדש לע"ג

ברק בן רחל ז"ל צברי יצחק בן תמו ז"ל אביסדיד רונית בת מנטה מרגלית ע"ה זרוק סעדה בת זוהרה ע"ה יאיר רחל בת חיה ע"ה ורשבסקי שמואל בן מרים ז"ל מעודה נעימה בת שרה ע"ה משה אברהם בן טאוס ז"ל סלמי משה בן לאה ז"ל שלום ת.נ.צ.ב.ה.

העלון מוקדש לע"ג

ר' בנימין בן משה ז"ל קומה סרח שרה בת רחמה ע"ה קדמה צביה בת סרח ע"ה דוד רחל בת סאלחה ע"ה מעברי נאו'ה מזל בת תאג'ה ע"ה סלמי שרה בת זוהרה ומשה ע"ה שרה זוהרה בת דוד ע"ה גדסי שרינה בת לואיזה ע"ה מוזז אביתר בן יחיא בן סעיד ז"ל מרחבי ת.נ.צ.ב.ה.

קורא נכבד ! עלון זה יו"ל כחלק מפעילויות מוסדות "דרכי תורה" החובות. בנוסף לכך קיימים: כוללים לאברכים מעויינים. בימ"ד להוראה ולרבנות. כולל ערב. כולל בין הזמנים. כולל יום שישי. כולל פנסיונרים. קרן "פותח את ידך" - סיוע למשפחות נצרכות. וכן הנחה לע"ג הנפטרים. אם ברצונך להיות שותף למפעל אדיר של תורה וחסד במשך כל ימות השנה, צור קשר עם הנהלת המוסדות, והבא ברכה אל ביתך !